

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

การค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง ภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสาขาบริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำของ Bass (1978, อ้างใน สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2548: 368) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสาขาบริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.957 ได้แก่ แบบสอบถามที่ประกอบด้วย ส่วนที่เป็นคุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบทดสอบภาวะผู้นำเชิงพหุองค์ประกอบ MLQ-6S (Multifactor Leadership Questionnaires) สร้างโดย Bass และ Avolio (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2548: 400) และแบบวัดระดับการทำงานเป็นทีมที่พัฒนาจากแบบสอบถามการทำงานเป็นทีมพยาบาลของ อารีย์ อุณหสุทธิยานนท์ (2551) ที่สร้างตามแนวคิดของ Romig (1996) ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการสรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากแบบสอบถามจำนวน 111 ชุด จากประชากรศึกษา คือ นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสาขาบริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไป

เพศ

จากนักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสาขาบริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทั้งหมดจำนวน 111 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.30 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 47.70

อายุ

นักศึกษาส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.20 รองลงมาคือ มีอายุระหว่าง 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.00 และมีอายุระหว่าง 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.10

สถานภาพ

นักศึกษาส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 63.10 และมีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 36.90

อาชีพ

นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 54.95 รองลงมาคือ เป็นพนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 34.23 และรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 10.81

ระดับตำแหน่งงาน

นักศึกษาส่วนใหญ่มีตำแหน่งระดับผู้จัดการ คิดเป็นร้อยละ 54.05 รองลงมาคือ ระดับหัวหน้าทีม/หัวหน้าฝ่าย คิดเป็นร้อยละ 22.52 และระดับเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 10.81

ระยะเวลาทำงาน

นักศึกษาทำงานมาเป็นระยะเวลาเฉลี่ย 9.06 ปี โดยมีระยะเวลาทำงานมากที่สุด 40 ปี และระยะเวลาทำงานน้อยที่สุด 1 ปี โดยส่วนใหญ่ทำงานมาเป็นระยะเวลา 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.95 รองลงมาคือ ทำงานมาเป็นระยะเวลา 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.13 และทำงานมาเป็นระยะเวลา 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.51

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

นักศึกษามีรายได้เฉลี่ย รายได้โดยเฉลี่ย 55,675.68 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 56,062.00 รายได้ต่ำสุด 10,000 บาท รายได้สูงสุด 500,000 บาท ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 10,000-39,999 บาท จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 36.94 รองลงมาคือ รายได้ต่อเดือน 40,000-69,999 บาท จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 36.04 รายได้ต่อเดือน 70,000-99,999 บาท และ 100,000 บาทขึ้นไป เท่ากันคือ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 13.51 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับ**ผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่****ภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบ**

นักศึกษามีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด โดยมีภาวะผู้นำแบบ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด รองลงมาคือ ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และภาวะผู้นำแบบ ปลดปล่อยตามสบาย คะแนนเฉลี่ย 8.43 8.42 และ 5.95 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาระดับภาวะผู้นำในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับสูงมีเพียงองค์ประกอบเดียวคือ

องค์ประกอบที่ 2: การสร้างแรงบันดาลใจ ส่วนองค์ประกอบที่นักศึกษาส่วนใหญ่มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 : อำนาจดึงดูดใจหรือบารมี องค์ประกอบที่ 3: การกระตุ้นการใช้ปัญญา องค์ประกอบที่ 4: การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน องค์ประกอบที่ 5: การให้รางวัลตามสถานการณ์ องค์ประกอบที่ 6: การบริหารแบบวางเฉย (เชิงรุก-เชิงรับ) และองค์ประกอบที่ 7 : การบริหารแบบขาดภาวะผู้นำ

ส่วนที่ 3 ภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาลัยเทคโนโลยี

สำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ ระดับตำแหน่งงาน ระยะเวลาทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ภาวะผู้นำจำแนกตามเพศ

นักศึกษาชายมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมากที่สุด

เช่นเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 69.81 และผู้นำแบบปล่อยตามสบาย คิดเป็นร้อยละ 60.38 โดยมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 แบบ สำหรับนักศึกษาหญิงมีภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.97 รองลงมา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 65.52 และภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย คิดเป็นร้อยละ 60.34 โดยมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 แบบ

ภาวะผู้นำจำแนกตามอายุ

นักศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย มากที่สุดอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนเท่ากัน โดยมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 66.67 ขณะที่นักศึกษาที่มีอายุ 25-35 ปี มีภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.46 รองลงมาคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 71.01 และภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย คิดเป็นร้อยละ 60.87 โดยมีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับนักศึกษาที่มีอายุ 36-45 ปี มีภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.33 รองลงมาคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 60.00 และภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย คิดเป็นร้อยละ 56.67 โดยมีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนักศึกษาที่มีอายุ 46-55 ปี มีภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.78 รองลงมาคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 66.67 โดยมีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ในระดับปานกลาง

ภาวะผู้นำจำแนกตามสถานภาพ

นักศึกษาที่มีสถานภาพโสด มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมากที่สุดเช่นเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 71.43 และภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย คิดเป็นร้อยละ 61.43 โดยมีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่นักศึกษาที่มีสถานภาพสมรส มีภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.85 รองลงมาคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 60.98 และภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย คิดเป็นร้อยละ 58.54 โดยมีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ในระดับปานกลาง

ภาวะผู้นำจำแนกตามอาชีพ

นักศึกษาที่รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 58.33 และภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 โดยมีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่นักศึกษาที่เป็นพนักงานบริษัท มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายมากที่สุดเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 63.16 และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน คิดเป็นร้อยละ 57.89 โดยมีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับนักศึกษาที่เป็นเจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว มีภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.05 รองลงมาคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 72.13 และภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย คิดเป็นร้อยละ 60.66 โดยมีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ในระดับปานกลาง

ภาวะผู้นำจำแนกตามระดับตำแหน่งงาน

นักศึกษาระดับผู้จัดการมีภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.33 รองลงมาคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 65.00 และภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย คิดเป็นร้อยละ 56.67 โดยมีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่นักศึกษาระดับหัวหน้าทีม/หัวหน้าฝ่ายมีภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.00 รองลงมาคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผู้นำแบบปล่อยตามสบาย เท่ากันคือ คิดเป็นร้อยละ 60.00 โดยมีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับนักศึกษาระดับเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมากที่สุดเช่นเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 78.57 และภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย คิดเป็นร้อยละ 64.29 โดยมีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนักศึกษาระดับเจ้าของกิจการมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.33 รองลงมาคือ ภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย คิดเป็นร้อยละ 75.00 และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน คิดเป็นร้อยละ 66.67 โดยมีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ในระดับปานกลาง

ภาวะผู้นำจำแนกตามระยะเวลาทำงาน

นักศึกษาที่มีระยะเวลาในการทำงาน 1-5 ปี มีภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 62.75 และภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย คิดเป็นร้อยละ 58.82 โดยมีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่นักศึกษาที่มีระยะเวลาในการทำงาน 6-10 ปี มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ ภาวะผู้นำผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมากที่สุดเช่นเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 68.97 และภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย คิดเป็นร้อยละ 58.62 โดยมีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับนักศึกษาที่มีระยะเวลาในการทำงาน 11-15 ปี มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมากที่สุด เช่นเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 86.67 และผู้นำแบบปล่อยตามสบาย คิดเป็นร้อยละ 53.33 โดยมีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนักศึกษาที่มีระยะเวลาในการทำงานตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป มีภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.00 รองลงมาคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ ภาวะผู้นำผู้นำแบบแลกเปลี่ยน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 62.50

ภาวะผู้นำจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

นักศึกษาที่มีรายได้ 10,000-39,999 บาท มีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบในระดับปานกลางมากที่สุด ดังนี้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 73.17 รองลงมาคือภาวะผู้นำผู้นำแบบแลกเปลี่ยน คิดเป็นร้อยละ 70.73 และภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย คิดเป็นร้อยละ 63.41 ตามลำดับ ขณะที่นักศึกษาที่มีรายได้ 40,000-69,999 บาท มีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบในระดับปานกลางมากที่สุด ดังนี้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 65.00 รองลงมาคือภาวะผู้นำผู้นำแบบแลกเปลี่ยน คิดเป็นร้อยละ 62.50 และภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย คิดเป็นร้อยละ 52.50 ตามลำดับ ส่วนนักศึกษาที่มีรายได้ นักศึกษาที่มีรายได้ 70,000-99,999 บาท มีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ดังนี้ ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน คิดเป็นร้อยละ 73.33 ภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย คิดเป็นร้อยละ 66.67 และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 60.00 นักศึกษาที่มีรายได้ 100,000 บาทขึ้นไป มีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ดังนี้ ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน คิดเป็นร้อยละ 80.00 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผู้นำแบบปล่อยตามสบาย เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 66.67

ส่วนที่ 4 การทำงานเป็นทีมของนักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ส่วนที่ 4 การทำงานเป็นทีมของนักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีระดับการทำงานเป็นทีมโดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรวม ซึ่งมีค่าเท่ากับ 3.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52 เมื่อพิจารณาการทำงานเป็นทีมเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีระดับการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการประสานงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการร่วมมือ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 3.76 3.66 3.58 และ 3.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 0.58 0.55 0.65 0.67 ตามลำดับ

ในปัจจัยย่อยการทำงานเป็นทีมด้านการติดต่อสื่อสาร ปัจจัยย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สมาชิกในทีมได้รับทราบเป้าหมายในการทำงานจากหัวหน้าทีม (ค่าเฉลี่ย 3.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71) และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ และ สมาชิกในทีมมีการประชุมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย 3.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.82) ด้านการร่วมมือ ปัจจัยย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สมาชิกในทีมช่วยเหลือกันเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด (ค่าเฉลี่ย 3.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.77) และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สมาชิกในทีมอภิปรายงานร่วมกันเพื่อหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในทีม (ค่าเฉลี่ย 3.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.81) ด้านการประสานงาน ปัจจัยย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สมาชิกในทีมมีการประสานงานกันด้วยมารยาทและการพูดจาที่ดีต่อกัน (ค่าเฉลี่ย 3.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67) และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สมาชิกในทีมมีการปรับความเข้าใจซึ่งกันและกันเมื่อเกิดความไม่สอดคล้อง (ค่าเฉลี่ย 3.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.82) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ปัจจัยย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สมาชิกในทีมมีการคิดค้นวิธีการแก้ไขปัญหาที่ต่างไปจากการปฏิบัติงานแบบเดิมเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71) และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือสมาชิกในทีมมีการนำวิธีการใหม่ๆมาใช้เพื่อลดค่าใช้จ่าย (ค่าเฉลี่ย 3.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88) ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สมาชิกในทีมมีการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 3.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

0.82) และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สมาชิกในทีมมีการค้นหาข้อบกพร่องเพื่อนำมาปรับปรุงงาน (ค่าเฉลี่ย 3.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.83)

ส่วนที่ 5 การทำงานเป็นทีมของนักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ ระดับตำแหน่งงาน ระยะเวลาทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

การทำงานเป็นทีม จำแนกตามเพศ

นักศึกษาชายมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมมากกว่านักศึกษาหญิง ค่าเฉลี่ย 3.73 และ 3.61 ตามลำดับ โดยนักศึกษาชายมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการร่วมมือมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.83 และ 3.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 และ 0.64 สำหรับนักศึกษาหญิงมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการประสานงานมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.76 และ 3.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55 และ 0.69

การทำงานเป็นทีม จำแนกตามอายุ

นักศึกษาที่มีอายุ 46-55 ปี มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมมากที่สุด รองลงมาคือ นักศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี นักศึกษาที่มีอายุ 36-45 ปี และ นักศึกษาที่มีอายุ 25-35 ปี ค่าเฉลี่ย 3.80 3.77 3.70 และ 3.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44 0.61 0.48 0.55 ตามลำดับ โดยนักศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการร่วมมือมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการติดต่อสื่อสาร น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.07 และ 3.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.42 และ 0.46 ขณะที่นักศึกษาที่มีอายุ 25-35 ปี มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการประสานงานมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.77 และ 3.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55 และ 0.73 ส่วนนักศึกษาที่มีอายุ 36-45 ปี มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการร่วมมือมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการมีความคิดสร้างสรรค์น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.81 และ 3.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62 และ 0.54 สำหรับนักศึกษาที่มีอายุ 46-55 ปี มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการประสานงานมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการมีความคิดสร้างสรรค์น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.00 และ 3.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41 และ 0.56

การทำงานเป็นทีม จำแนกตามสถานภาพ

นักศึกษาที่มีสถานภาพสมรส มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมมากกว่านักศึกษาที่มีสถานภาพโสด ค่าเฉลี่ย 3.72 และ 3.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.47 และ 0.56 ตามลำดับ โดยนักศึกษาที่มีสถานภาพโสด มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการประสานงานมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.76 และ 3.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 และ 0.71 สำหรับนักศึกษาที่มีสถานภาพสมรส มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการประสานงานมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องน้อยที่สุดเช่นเดียวกัน ค่าเฉลี่ย 3.83 และ 3.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54 และ 0.60

การทำงานเป็นทีม จำแนกตามอาชีพ

นักศึกษาที่รับราชการ/รัฐวิสาหกิจมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมมากที่สุด รองลงมาคือ นักศึกษาที่เป็นพนักงานบริษัทและนักศึกษาที่เป็นเจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว ค่าเฉลี่ย 3.74 3.72 และ 3.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.42 0.47 0.57 ตามลำดับ โดยนักศึกษาที่รับราชการ/รัฐวิสาหกิจมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการประสานงานมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการติดต่อสื่อสารน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.88 และ 3.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.45 และ 0.50 ขณะที่นักศึกษาที่เป็นพนักงานบริษัท มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการประสานงานมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.87 และ 3.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49 และ 0.62 สำหรับนักศึกษาที่เป็นเจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการร่วมมือมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.73 และ 3.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62 และ 0.74

การทำงานเป็นทีม จำแนกตามระดับตำแหน่งงาน

นักศึกษาระดับหัวหน้าทีม/หัวหน้าฝ่าย มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมมากที่สุด รองลงมาคือ นักศึกษาระดับเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ นักศึกษาระดับหัวหน้าทีม/หัวหน้าฝ่าย นักศึกษาระดับผู้จัดการ และ นักศึกษาระดับเจ้าของกิจการ ค่าเฉลี่ย 3.76 3.67 3.65 และ 3.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44 0.55 0.58 0.39 ตามลำดับ โดยนักศึกษาระดับผู้จัดการ มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการร่วมมือมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.79 และ 3.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65 และ 0.75 ขณะที่นักศึกษาระดับหัวหน้าทีม/หัวหน้าฝ่าย มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการประสานงานมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการติดต่อสื่อสารน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.94 และ 3.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 และ 0.48 สำหรับนักศึกษาระดับเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการประสานงานมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการมีความคิดสร้างสรรค์น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.87 และ 3.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 และ 0.83 ส่วนนักศึกษาระดับเจ้าของกิจการ มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการประสานงานมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.70 และ 3.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 และ 0.53

การทำงานเป็นทีม จำแนกตามระยะเวลาทำงาน

นักศึกษาที่มีระยะเวลาในการทำงานตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมมากที่สุด รองลงมาคือ นักศึกษาที่มีระยะเวลาในการทำงาน 11-15 ปี นักศึกษาที่มีระยะเวลาในการทำงาน 1-5 ปี และ นักศึกษาที่มีระยะเวลาในการทำงาน 6-10 ปี ค่าเฉลี่ย 3.84 3.75 3.73 และ 3.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.39 0.31 0.53 0.60 ตามลำดับ โดยนักศึกษามีระยะเวลาในการทำงาน 1-5 ปี มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการร่วมมือมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.88 และ 3.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 และ 0.73 ขณะที่นักศึกษามีระยะเวลาในการทำงาน 6-10 ปี มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการประสานงานมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.56 และ 3.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.60 และ 0.72 ส่วนนักศึกษามีระยะเวลาในการทำงาน 11-15 ปี มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการประสานงานมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการมีความคิดสร้างสรรค์น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.85 และ 3.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.30 และ 0.49 สำหรับนักศึกษามีระยะเวลาในการทำงานตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการประสานงานมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการติดต่อสื่อสารน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.96 และ 3.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46 และ 0.47

การทำงานเป็นทีม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

นักศึกษาที่มีรายได้ 40,000-69,999 บาท มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมมากที่สุด รองลงมาคือ นักศึกษาที่มีรายได้ 10,000-39,999 บาท นักศึกษาที่มีรายได้ 70,000-99,999 บาท และ นักศึกษาที่มีรายได้ 100,000 บาทขึ้นไป ค่าเฉลี่ย 3.74 3.69 3.66 และ 3.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52 0.53 0.47 0.55 ตามลำดับ โดยนักศึกษามีรายได้ต่อเดือน 10,000-39,999 บาท มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการประสานงานมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.87 และ 3.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 และ 0.73 สำหรับนักศึกษามีรายได้ต่อเดือน 40,000-69,999 บาท มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็น

ทีมด้านการร่วมมือมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.86 และ 3.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 และ 0.63 ขณะที่นักศึกษาที่มีรายได้ต่อเดือน 70,000-99,999 บาท มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการประสานงานมากที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านการมีความคิดสร้างสรรค์น้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.84 และ 3.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49 และ 0.68

ส่วนที่ 6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำ กับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จากการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำโดยรวม ทั้ง 7 องค์ประกอบ และระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมโดยรวมทั้ง 5 ด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.586$) ซึ่งหมายความว่า ถ้านักศึกษามีระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำโดยรวมทั้ง 7 องค์ประกอบเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลต่อระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมโดยรวมทั้ง 5 ด้านเพิ่มขึ้นตามไปด้วย โดยภาพรวมขององค์ประกอบที่ 1-7 (L8) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมภาวะผู้นำทุกองค์ประกอบ และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมทุกด้าน โดยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมภาวะผู้นำองค์ประกอบที่ 4 การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน สูงที่สุด ($r = 0.784$) และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านที่ 2 ความร่วมมือ ต่ำที่สุด ($r = 0.473$) ส่วนรวมการทำงานเป็นทีมทั้ง 5 ด้าน (T6) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมภาวะผู้นำทุกองค์ประกอบ และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมทุกด้าน โดยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมด้านที่ 4 การมีความคิดสร้างสรรค์ สูงที่สุด ($r = 0.916$) และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมภาวะผู้นำองค์ประกอบที่ 7 : การบริหารแบบขาดภาวะผู้นำ ต่ำที่สุด ($r = 0.300$)

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

ภาวะผู้นำ

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยของภาวะผู้นำแบบก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ดังนั้นจึงสรุปว่า นักศึกษามีภาวะผู้นำแบบก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของวิรยา พวงไทย (2550) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำ การตัดสินใจ การมองโลกในแง่ดี การทำงานเป็นทีม กับผลการปฏิบัติงานของหัวหน้างานระดับต้น โรงงานผลิตรถยนต์ ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้างานระดับต้น โรงงานผลิตรถยนต์มีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับระดับสูง ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนอยู่ในระดับปานกลาง และระดับภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายในระดับต่ำ และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ วรินทร์ สมบุญมา (2551) ได้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบการปรับตัวสู่ความเป็นเลิศและภาวะผู้นำระหว่างนักธุรกิจอิสระที่ประสบความสำเร็จในอาชีพระดับสูงและต่ำ: กรณีศึกษาบริษัท อมตะอินเตอร์เนชั่นแนล เน็ตเวิร์ค จำกัด (มหาชน) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างจึงมีภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน

เมื่อพิจารณาในองค์ประกอบย่อย ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภาวะผู้นำอยู่ในระดับสูงมีเพียงองค์ประกอบเดียวคือ องค์ประกอบที่ 2: การสร้างแรงบันดาลใจ ส่วนองค์ประกอบที่เหลือทั้ง 6 องค์ประกอบนักศึกษากว่าครึ่งมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ วรินทร์ สมบุญมา (2551) ได้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบการปรับตัวสู่ความเป็นเลิศและภาวะผู้นำระหว่างนักธุรกิจอิสระที่ประสบความสำเร็จในอาชีพระดับสูงและต่ำ: กรณีศึกษาบริษัท อมตะอินเตอร์เนชั่นแนล เน็ตเวิร์ค จำกัด (มหาชน) ผลการศึกษาพบว่า

องค์ประกอบที่ 5 การให้รางวัลตามสถานการณ์ อยู่ในระดับปานกลางและระดับสูงใกล้เคียงกัน

การทำงานเป็นทีม

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีระดับการทำงานเป็นทีมโดยรวม อยู่ในระดับมาก และมีระดับการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการประสานงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ อารีย์ อุดมสุทธิยานนท์ (2551) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าหอผู้ป่วย การทำงานเป็นทีมกับประสิทธิผลของหอผู้ป่วย โรงพยาบาลทั่วไป เขต 6 และ 7 ผลการศึกษาพบว่า การทำงานเป็นทีมการพยาบาลอยู่ในระดับต่ำมาก และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ วิรยา พวงไทย (2550) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำ การตัดสินใจ การมองโลกในแง่ดี การทำงานเป็นทีม กับผลการปฏิบัติงานของหัวหน้างานระดับต้น โรงงานผลิตรถยนต์ ผลการศึกษาพบว่า การทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับสูงและผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง

เมื่อพิจารณาการทำงานเป็นทีมในปัจจุบันพบว่า ปัจจัยย่อยของการทำงานเป็นทีม ด้านการประสานงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยย่อยด้านความร่วมมือ คือสมาชิกในทีมช่วยเหลือกันเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด และปัจจัยย่อยด้านการติดต่อสื่อสาร คือสมาชิกในทีมได้รับทราบเป้าหมายในการทำงานจากหัวหน้าทีม ในขณะที่ปัจจัยย่อยของการทำงานเป็นทีมด้านความคิดสร้างสรรค์มีค่าน้อยที่สุด และมีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับปานกลางอยู่ 2 ปัจจัยย่อย คือ สมาชิกในทีมมีการนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ และ สมาชิกในทีมของมีการนำวิธีการใหม่ๆ มาใช้เพื่อลดค่าใช้จ่าย ผลการศึกษาดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีความโดดเด่นในด้านการประสานงาน ด้านความร่วมมือ และด้านการติดต่อสื่อสาร แต่มีข้อด้อยในด้านการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักลำดับแรกของกระบวนการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิผลตามแนวคิดของ Romig (1996) โดยได้กล่าวไว้ว่า ความสามารถในการสร้างสรรค์ของทีม (Team Creativity) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการประสบความสำเร็จของทีม โดยต้องมีการวางแผนการทำงานซึ่งพัฒนาจากความคิดที่หลากหลายของสมาชิกในการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ หรือการระดมสมองเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มศักยภาพการทำงานเป็นทีมในการใช้ความคิดเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์นำไปประยุกต์ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อตัวนักศึกษาเองและต่อองค์กรอื่นๆ

นอกจากนี้แล้ว ในการศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำโดยรวมทั้ง 7 องค์ประกอบ และระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมโดยรวมทั้ง 5 ด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่า ถ้านักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตร บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีระดับ พฤติกรรมภาวะผู้นำโดยรวมทั้ง 7 องค์ประกอบเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลต่อระดับพฤติกรรมการทำงาน เป็นทีมโดยรวมทั้ง 5 ด้านเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ของ Romig (1996) การจัดการแบบทีมงาน (Team Management) จำต้องอาศัยผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยผู้นำที่มี ประสิทธิภาพนั้นต้องมีการระดมความคิด ปรีกษาหารือร่วมกันกับผู้ร่วมงาน เพื่อให้ผลการ ปฏิบัติงานบรรลุตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้นำต้องเปิดใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นใหม่ๆ บน พื้นฐานของระบบการทำงานเป็นทีม ผู้นำต้องใช้หลักการคิดเชิงระบบและหลักเหตุผลในการแก้ไข ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในองค์กร ผู้นำต้องกล้าตัดสินใจและมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ ทิศนคติ และมุมมองที่กว้างไกลในระดับสากล มีระบบการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ และมีการ สื่อสารในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ

5.3 ข้อค้นพบจากการศึกษา

ข้อค้นพบจากการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้ มีข้อค้นพบดังนี้

ข้อค้นพบจากการศึกษาภาวะผู้นำ

จากผลการศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำ นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบอยู่ใน ระดับปานกลาง แต่ เมื่อพิจารณาตามปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษา ลักษณะของนักศึกษาที่มีภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับสูงมากที่สุด ได้แก่ นักศึกษาหญิง ที่มีอายุ 25-35 ปี นักศึกษาที่มี สถานภาพโสด เป็นเจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว ตำแหน่งเจ้าของกิจการ มีระยะเวลาในการทำงาน 1-5 ปี และมีรายได้เฉลี่ย 40,000-69,999 บาท ประเด็นสำคัญอีกประการพบว่า นักศึกษามีระดับ ภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบาย (องค์ประกอบที่ 7: การบริหารแบบขาดภาวะผู้นำ) อยู่ในระดับต่ำ มี ลักษณะดังนี้

1. นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายอยู่ในระดับต่ำ โดย นักศึกษาชายมีภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายหรือแบบไร้ภาวะอยู่ในระดับต่ำจำนวนมากกว่า นักศึกษาหญิง

2. นักศึกษาที่มีอายุ 25-35 ปี อายุ 36-45 ปี และอายุ 46-55 ปี มีภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายอยู่ในระดับต่ำ โดยนักศึกษาที่มีอายุ 25-35 ปี มีภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายอยู่ในระดับต่ำจำนวนมากที่สุด

3. นักศึกษาที่มีสถานภาพ โสดและสมรสมีภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายอยู่ในระดับต่ำ โดยนักศึกษาที่มีสถานภาพ โสด มีภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายหรือแบบไร้ภาวะอยู่ในระดับต่ำจำนวนมากกว่านักศึกษาที่มีสถานภาพสมรส

4. นักศึกษาทุกกลุ่มอาชีพ มีภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายหรือแบบไร้ภาวะอยู่ในระดับต่ำ โดยนักศึกษาที่เป็นเจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัวมีภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายอยู่ในระดับต่ำจำนวนมากที่สุด

5. นักศึกษาทุกระดับตำแหน่งงานมีภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายอยู่ในระดับต่ำ โดยนักศึกษาระดับผู้จัดการมีภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายอยู่ในระดับต่ำจำนวนมากที่สุด

6. นักศึกษาทุกช่วงระยะเวลาในการทำงานมีภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายอยู่ในระดับต่ำ โดยนักศึกษาที่ทำงานมาเป็นระยะเวลา 1-5 ปี มีภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายอยู่ในระดับต่ำจำนวนมากที่สุด

ข้อค้นพบจากการศึกษาการทำงานเป็นทีม

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมในปัจจุบันย่อยทั้ง 25 ปีจ้ย พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีระดับการทำงานเป็นทีมในปัจจุบันย่อยอยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยต่ำสุด 5 อันดับแรก มีดังต่อไปนี้

1. ปัจจุบันย่อย สมาชิกในทีมของมีการนำวิธีการใหม่ๆ มาใช้เพื่อลดค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาตามปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาหญิง มีการนำวิธีการใหม่ๆ มาใช้เพื่อลดค่าใช้จ่าย น้อยกว่านักศึกษาชาย ส่วนนักศึกษาที่มีอายุ 25-35 ปี สถานภาพโสด นักศึกษาที่เป็นเจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว ที่เป็นเจ้าของกิจการ ทำงานมาเป็นระยะเวลา 6-10 ปี และนักศึกษาที่มีรายได้ 100,000 บาทขึ้นไป มีการนำวิธีการใหม่ๆ มาใช้เพื่อลดค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

2. ปัจจุบันย่อย สมาชิกในทีมมีการนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ เมื่อพิจารณาตามปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาหญิงและนักศึกษาชายมีการนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ อยู่ในระดับปานกลางทั้งคู่ นักศึกษาที่มีอายุ 25-35 ปี มีการนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้น้อยที่สุด นักศึกษาที่มีสถานภาพ โสดมีการนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้น้อยกว่านักศึกษาที่มีสถานภาพสมรส นักศึกษาที่เป็นเจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว ที่เป็นเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ ทำงานมาเป็น

ระยะเวลา 6-10 ปี และนักศึกษาที่มีรายได้ 100,000 บาทขึ้นไป มีการนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้น้อยที่สุด

3. ปัจจัยย่อย สมาชิกในทีมมีการค้นหาข้อบกพร่องเพื่อนำมาปรับปรุงงาน เมื่อพิจารณาตามปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาซึ่งมีระดับการทำงานเป็นทีมปานกลาง พบว่า นักศึกษาชาย มีการค้นหาข้อบกพร่องเพื่อนำมาปรับปรุงงานมากกว่าหญิง นักศึกษาที่มีอายุ 25-35 ปี สถานภาพโสด ซึ่งมีอาชีพเป็นเจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว ระดับเจ้าของกิจการ และนักศึกษาที่มีรายได้ 100,000 บาทขึ้นไปมีการค้นหาข้อบกพร่องเพื่อนำมาปรับปรุงงานน้อยที่สุด

4. ปัจจัยย่อย สมาชิกในทีมมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาคุณภาพงานอย่างต่อเนื่อง นักศึกษาหญิงมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาคุณภาพงานอย่างต่อเนื่องน้อยกว่านักศึกษาชาย นักศึกษาที่มีสถานภาพโสด อายุ 25-35 ปี ประกอบอาชีพเจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว ระดับเจ้าของกิจการ นักศึกษาที่เป็นเจ้าของกิจการ ที่ทำงานมาเป็นระยะเวลา 6-10 ปี และ นักศึกษาที่มีรายได้ 100,000 บาทขึ้นไปมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาคุณภาพงานอย่างต่อเนื่องน้อยที่สุด

5. ปัจจัยย่อย สมาชิกในทีมนำความรู้จากการอบรมมาพัฒนาคุณภาพงานอย่างต่อเนื่อง นักศึกษาหญิงนำความรู้จากการอบรมมาพัฒนาคุณภาพงานอย่างต่อเนื่องน้อยกว่านักศึกษาชาย นักศึกษาที่มีอายุ 25-35 ปี นักศึกษาที่มีสถานภาพโสดนำความรู้จากการอบรมมาพัฒนาคุณภาพงานอย่างต่อเนื่องน้อยกว่านักศึกษาที่มีสถานภาพสมรส นักศึกษาที่เป็นเจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว ที่เป็นเจ้าของกิจการ ทำงานมาเป็นระยะเวลา 6-10 ปี และนักศึกษาที่มีรายได้ 100,000 บาทขึ้นไป นำความรู้จากการอบรมมาพัฒนาคุณภาพงานอย่างต่อเนื่องน้อยที่สุด

ข้อค้นพบจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม

จากการศึกษาพบว่า ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำโดยรวมทั้ง 7 องค์ประกอบ และระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม โดยรวมทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.586$) ซึ่งมีความหมายว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำโดยรวมและพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมโดยรวมสัมพันธ์กัน พฤติกรรมทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือหากมีแนวโน้มภาวะผู้นำโดยรวมสูงก็จะมีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมสูงตามไปด้วย หรือ หากมีแนวโน้มภาวะผู้นำโดยรวมต่ำก็จะมีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมต่ำเช่นกัน

5.4 ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาค้างนี้ ทำให้ทราบระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำ และระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งทำให้นักศึกษาหรือผู้ที่สนใจสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้างนี้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาระดับภาวะผู้นำและระดับการทำงานเป็นทีมต่อไป ซึ่งผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้

1. นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ควรมีการประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อวิเคราะห์พัฒนาการของภาวะผู้นำของนักศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ ซึ่งจะส่งให้นักศึกษาก้าวไปสู่ความสำเร็จและความสุขในชีวิตทั้งด้านการเรียน การทำงานและการใช้ชีวิตต่อไป
2. ในด้านนโยบายของการกำหนดหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ควรมีการพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักศึกษาที่จะเข้าศึกษาต่อในคณะบริหารธุรกิจ เพื่อวางแผนทางในการกำหนดเนื้อหาในหลักสูตรให้เหมาะสมและสามารถสร้างผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป
3. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ควรมีการพิจารณาถึงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สามารถเสริมประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้านความคิดสร้างสรรค์ให้เพิ่มมากขึ้น
4. กรณีนักศึกษาที่มีภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายหรือแบบไร้ภาวะอยู่ในระดับสูงควรมีการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการบริหารงาน โดยให้ความสนใจมากขึ้น ไม่ปล่อยตามสบาย หรือให้ผู้ได้บังคับบัญชาทำงาน โดยตามลำพัง อาจจะไม่ต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับงานทุกขั้นตอน แต่ควรให้ความสำคัญในการช่วยเหลือ หรือช่วยชี้แนะทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เมื่อปัญหาเกิดขึ้น ตามที่ผู้ได้บังคับบัญชาร้องขอ เพื่อแสดงถึงภาวะผู้นำที่ดี รวมถึงการสร้างควมไว้วางใจและความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชา ตลอดจนองค์การที่ปฏิบัติงานอยู่
5. จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่แตกต่างกันทั้งในด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ ระดับตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการทำงาน และรายได้

ต่อเนื่อง มีระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมไม่เหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจัยของการทำงานเป็นทีมทั้ง 5 ปัจจัยซึ่งนักศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การนำวิธีการใหม่ๆ มาใช้เพื่อลดค่าใช้จ่าย การนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ การค้นหาข้อบกพร่องเพื่อนำมาปรับปรุงงาน ความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาคุณภาพงานอย่างต่อเนื่อง และการนำความรู้จากการอบรมมาพัฒนาคุณภาพงานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น นักศึกษาจึงควรมีการปรับปรุงและพัฒนาตนเองเพื่อให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

5.1 การนำวิธีการใหม่ๆ มาใช้เพื่อลดค่าใช้จ่าย นักศึกษาควรร่วมกันแสดงรายละเอียดของค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายรวมถึงการตัดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยและไม่เกิดประโยชน์ออก นอกจากนี้ควรช่วยกันสนับสนุนสมาชิกในทีมให้เรียนรู้หรือแสวงหาวิธีการใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการลดค่าใช้จ่ายภายในทีม เช่น การศึกษาดูงานจากองค์กรสมาชิกกลุ่มอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารเกี่ยวกับเรื่องค่าใช้จ่าย เป็นต้น

5.2 การนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ นักศึกษาควรให้ความสำคัญกับการวิจัยเนื่องจากผลของการวิจัยเกิดจากการศึกษาข้อมูลที่เป็นจริงและมีความแม่นยำ ซึ่งนักศึกษานำมาป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจทำกิจกรรมใดๆ ของสมาชิกภายในทีมได้อย่างถูกต้อง และลดความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นให้น้อยลง

5.3 การค้นหาข้อบกพร่องเพื่อนำมาปรับปรุงงาน นักศึกษาควรเปิดใจให้กว้างและยอมรับข้อตำติ ข้อคิดเห็นต่างๆ จากสมาชิกภายในทีม หรือร่วมกันค้นหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากงานเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานมากกว่าการค้นหาคนกระทำความผิด เพื่อร่วมกันปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.4 ความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาคุณภาพงานอย่างต่อเนื่อง นักศึกษาทุกคนควรช่วยกันสร้างบรรยากาศในการทำงานให้เกิดขึ้นภายในทีม เช่น จัดหาประสบการณ์ใหม่ๆ การจัดฝึกอบรม หรือดูงานจากองค์กรที่ประสบความสำเร็จในการบริหารธุรกิจ รวมถึงกิจกรรมอื่นๆ ที่อยู่ในความสนใจของสมาชิกในทีม เป็นต้น เพื่อสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกภายในทีมเกิดความสนใจที่จะพัฒนาคุณภาพของการทำงานอย่างสม่ำเสมอ

5.5 การนำความรู้จากการอบรมมาพัฒนาคุณภาพงานอย่างต่อเนื่อง นักศึกษาควรช่วยกันนำเสนอความรู้ต่างๆ ที่ได้จากการฝึกอบรมต่อเพื่อนสมาชิกภายในทีม และควรมีการแลกเปลี่ยนกันเข้าฝึกอบรมในหัวข้อต่างๆ ตามความสนใจและความถนัดของแต่ละคน เพื่อให้มีความรู้ที่หลากหลาย โดยแต่ละคนสามารถนำมาถ่ายทอดให้สมาชิกภายในทีมได้รับความรู้เพิ่มเติมและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพในการทำงานเป็นทีมมากยิ่งขึ้น

6. จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่มีภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับสูงมากที่สุด ได้แก่ นักศึกษาหญิง อายุ 25-35 ปี สถานภาพโสด เป็นเจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว มีระยะเวลาในการทำงาน 1-5 ปี และมีรายได้เฉลี่ย 40,000-69,999 บาท ดังนั้น เพื่อให้ นักศึกษากลุ่มนี้มีพัฒนาการของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

6.1 นักศึกษาควรศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมในด้านการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี น่าเชื่อถือ เช่น ควรสร้างผลงานให้มีลักษณะโดดเด่นและมีคุณภาพ มีความประพฤติที่ดี อุทิศตนเพื่อส่วนรวม สามารถเป็นที่พึ่งพิงให้แก่สมาชิกได้ เป็นต้น เพื่อให้เป็นแบบอย่างและได้รับการยอมรับหรือยกย่องเคารพนับถือ สรรพคุณ ใ้วางใจและทำให้สมาชิกเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานกัน และพยายามที่จะประพฤติปฏิบัติหรือต้องการเลียนแบบตาม

6.2 นักศึกษาควรหมั่นสร้างแรงบันดาลใจให้กับตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยการสร้างแรงจูงใจภายใน มีความกระตือรือร้น มีเจตคติที่ดีและการคิดแง่บวก ความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ เพื่อเป็นแบบอย่างต่อสมาชิกในกลุ่ม และสามารถช่วยกระตุ้นให้สมาชิกเกิดแรงบันดาลใจที่จะปฏิบัติตาม

6.3 นักศึกษาควรหมั่นเรียนรู้หรือฝึกฝนการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง เพื่อฝึกฝนการให้ความคิดอย่างสม่ำเสมอ และหาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาเพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิมหรือเพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่ๆ อย่างสร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ดีของผู้นำ

6.4 นักศึกษาควรคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะผู้นำที่ดีจะต้อง ดูแลเอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคล และทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ ผู้นำจะเป็นที่ปรึกษาของผู้ตามแต่ละคนเพื่อการพัฒนาผู้ตาม ผู้นำจะเอาใจใส่เป็นพิเศษในความต้องการของปัจเจกบุคคล เพื่อความสัมฤทธิ์ผลและเติบโตของแต่ละคน เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของผู้ตามและเพื่อร่วมงานให้สูงขึ้น

7. จากข้อค้นพบจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำและการทำงาน เป็นทีมพบว่า ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำโดยรวมทั้ง 7 องค์ประกอบ และระดับพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม โดยรวมทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทิศทางเดียวกัน ดังนั้นควรให้ความสำคัญ พัฒนาภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีมควบคู่กัน เพื่อให้ทีมงานมีผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

1. ควรมีการทดสอบภาวะผู้นำของนักศึกษานักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ก่อนและหลังการเข้ามาศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ด้วยแบบทดสอบภาวะผู้นำเชิงพหุองค์ประกอบ MLQ-6S (Multifactor Leadership Questionnaires) ชุดเดียวกัน เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำของนักศึกษาก่อนว่ามีระดับภาวะผู้นำสูงหรือน้อยลงหลังจากที่ได้เข้ามาศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ควรมีการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาโทที่ศึกษาอยู่หลักสูตรหรือคณะอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมสำหรับนักบริหารต่อไป
3. เพื่อให้หลักการของแบบทดสอบภาวะผู้นำเชิงพหุองค์ประกอบ MLQ-6S (Multifactor Leadership Questionnaires) มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น อาจจะต้องขยายกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาไปยังกลุ่มอื่นๆ ด้วย เช่น องค์กรด้านธุรกิจเอกชน องค์กรด้านการศึกษา และหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น